

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **B. N. A.**, zast. Mgr. Petrem Broďánim, advokátem se sídlem Karlovy Vary, Západní 63, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 7. 2003, č. j. 59 Az 10/2003-17, a o nároku na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 7. 2003, č. j. 59 Az 10/2003-17 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 9. 7. 2003, č. j. 59 Az 10/2003-17 zastavil řízení o opravném prostředku (žalobě) žalobce ze dne 2. 8. 2002, kterým se u Vrchního soudu v Praze prostřednictví Ministerstva vnitra ČR (žalovaného) domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2002, č. j. OAM-9408/VL-16-P16-2001, jímž bylo řízení o udělení azylu podle § 25 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu), zastaveno, neboť žalobce se ani přes opakovanou výzvu ze strany žalovaného bez řádné omluvy nedostavil k nařízenému pohovoru, přičemž stav spisového materiálu neumožňoval žalovanému rozhodnout ve věci. Pravomoc rozhodnout o podání žalobce přešla od 1. 1. 2003, kdy nabyl účinnosti zákon č. 150/2002 Sb. – soudní řád správní (dále též jen „s. ř. s.“) na Krajský soud v Plzni. Naposledy uvedený soud řízení na základě ustanovení § 33 zákona o azylu zastavil v důsledku toho, že ve lhůtě 90-ti dnů se nepodařilo zjistit skutečné místo pobytu žalobce, když v době od 23. 4. 2003 do 9. 5. 2003 si žalobce v místě svého hlášeného pobytu nevyzvedl soudní zásilku a ze sdělení obvodního oddělení Policie ČR v Perninku ze dne 28. 6. 2003 pak vyplynulo, že žalobce se na uvedené adrese nezdržuje a zde ubytovaní

Vietnamci jej vůbec neznají. Protože místo pobytu žalobce se nepodařilo zjistit, soud mu usnesením ze dne 9. 7. 2003 ustanovil pro řízení ve smyslu § 29 odst. 3 o. s. ř., za použití § 64 s. ř. s., opatrovnici M. H., pracovnici Krajského soudu v Plzni. Podle úředního záznamu v soudním spisu se žalobce dne 4. 8. 2003 dostavil na oddělení správního soudnictví Krajského soudu v Plzni a osobně převzal usnesení č. j. 59 Az 10/2003-17, o čemž též svědčí záznam na doručence od uvedeného usnesení, který je opatřen podpisem žalobce.

Proti rozhodnutí soudu o zastavení řízení podal žalobce (dále též jen stěžovatel), kasační stížnost z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., když podle názoru stěžovatele soud nezrušil napadené rozhodnutí pro jeho nepřezkoumatelnost. Stěžovatel svoji kasační stížnost odůvodňuje tím, že správní orgán porušil ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a 46 zákona č. 71/1967 Sb. o správním řízení (dále jen správní řád) kde je stanovena povinnost správního orgánu přesně a úplně zjistit skutečný stav věci, když nebyl se stěžovatelem proveden pohovor a neměl tak možnost vyjádřit se k žádosti o udělení azylu. Rovněž uvádí, že vždy bydlel a stále bydlí na adrese B. 26, P., a vyjadřuje lítost nad tím, že neobdržel poštu, ačkoli umístil své jméno na poštovní schránku. Tím, že důkazy opatřené správním orgánem nebyly úplné a nemohlo tak dojít k jejich správnému zhodnocení, došlo k porušení ustanovení § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 a 5 správního řádu. V doplnění kasační stížnosti ze dne 16. 2. 2004 pak stěžovatel poukazuje také na to, že zastavení řízení ze strany soudu je mj. v rozporu s obecným principem ochrany veřejných subjektivních práv uvedených v § 2 s. ř. s. Ohledně neúspěšného doručení soudní zásilky poštou odkazuje stěžovatel na opětovné problémy s poštovní schránkou, které však nijak blíže neosvětluje. K doručování zásilky prostřednictvím Policie ČR dále uvádí, že vietnamští občané se obecně chovají zdráhavě, vyhýbavě, pokud se dostanou do kontaktu s Policií ČR. Zřejmě tak tomu mělo být i v případě tohoto doručování, kdy se vietnamští sousedé mohli domnívat, že Policie ČR hledala žalobce z jiného důvodu, než z důvodu doručení předmětné poštovní zásilky a tak žalobce záměrně zamlčeli. Jak je však patrné z podání kasační stížnosti žalobcem, tak ten se na uvedené adrese zdržuje, neboť si poštu obsahující napadený rozsudek převzal a podal proti němu zmiňovanou kasační stížnost. Stěžovatel se tedy domnívá, že v tomto případě nebyly dány podmínky pro zastavení řízení, tak jak shledal Krajský soud v Plzni, protože se na uvedené adrese zdržoval a převzít poštovní zásilku neodmítal. Stěžovatel proto navrhuje aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí Krajského soudu v Plzni a věc vrátil zpět k novému projednání.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Plzni z důvodů v kasační stížnosti uplatněných a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, pokud v ní bylo namítáno, že rozhodnutí o zastavení řízení je nezákonné [tedy důvod, na nějž pamatuje § 103 odst. 1 s. ř. s. pod písmenem b)].

Jak vyplývá z obsahu přiloženého spisu, stěžovatel se opravným prostředkem (žalobou) podanou dne 2. 8. 2002 domáhal vydání rozhodnutí, jímž by Krajský soud v Plzni zrušil rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky, ze dne 18. 7. 2002, č. j. OAM-9408/VL-16-P16-2001, kterým bylo rozhodnuto, že řízení o udělení azylu stěžovateli se zastavuje podle § 25 písm. d) zákona o azylu. V průběhu řízení u krajského soudu byla stěžovateli zaslána soudní zásilka obsahující výzvu k zaslání stanoviska k vyjádření žalovaného, výzvu ve smyslu § 51 odst. 2 s. ř. s., zda stěžovatel souhlasí s tím, že soud rozhodne ve věci bez jednání, výzvu, zda stěžovatel v případě úspěchu ve věci bude uplatňovat právo na náhradu nákladů řízení před soudem nebo zda se toho práva vzdá, sdělení o možnosti vznést námitku podjatosti vůči soudcům, kteří v dané věci přicházejí v úvahu pro složení senátu určeného k rozhodování ve věci, a žádost o sdělení, který jazyk

je mateřským jazykem stěžovatele, popř. který ovládá či mu aspoň dobře rozumí. Tuto zásilku se však nepodařilo prostřednictvím pošty stěžovateli doručit, neboť adresát nebyl v místě svého hlášeného pobytu zastižen, a ani si uloženou zásilku nepřišel vyzvednout. Ani opakovaný pokus doručit zásilku prostřednictvím Policie ČR nebyl úspěšný. Ve sdělení Policie ČR ze dne 28. 6. 2003 se pak uvádí, že stěžovatel se na adrese P., B. 26 nezdržuje a zde ubytovaní Vietnamci jej vůbec neznají, přičemž v současné době není stěžovatel na území ČR přihlášen k žádnému pobytu a zásilka mu tak nemůže být doručena. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo zjistit místo skutečného pobytu stěžovatele, vydal dne 9. 7. 2003 Krajský soud v Plzni usnesení č. j. 59 Az 10/2003-20, kterým byla stěžovateli ve smyslu § 29 odst. 3 o. s. ř., za použití § 64 s. ř. s., ustanovena pro dané řízení opatrovnice, paní M. H., pracovnice Krajského soudu v Plzni. Stejného dne tento soud vydal i kasační stížností napadené usnesení č. j. 59 Az 10/20003-17, kterým soud podle § 33 zákona o azylu, za použití § 47 písm. c) s. ř. s., řízení zastavil, jelikož se nepodařilo zjistit místo pobytu žadatele o udělení azylu (stěžovatele) a tato skutečnost bránila nejméně po dobu 90 dnů rozhodnutí ve věci. Z přiložených doručenek k oběma z uvedených usnesení se zjišťuje, že usnesení o ustanovení opatrovnice bylo doručeno jak žalobci, tak opatrovnici, přičemž toto usnesení nabylo právní moci 29. 7. 2003, a to po uplynutí 15 denní lhůty, po kterou bylo usnesení vyvěšeno na úřední desce. Rozhodnutí o zastavení řízení však bylo doručeno pouze žalovanému, nikoliv ustanovené opatrovnici. Podle úředního záznamu v soudním spisu se však stěžovatel dne 4. 8. 2003 dostavil na oddělení správního soudnictví Krajského soudu v Plzni a osobně převzal usnesení č. j. 59 Az 10/2003-17. O převzetí usnesení o zastavení řízení přímo stěžovatelem svědčí i záznam na doručence od uvedeného usnesení, který je opatřen podpisem stěžovatele. Dne 12. 8. 2003 pak stěžovatel osobně podal u Krajského soudu v Plzni kasační stížnost proti usnesení č. j. 59 Az 10/20003-17 o zastavení řízení.

Dříve, než Nejvyšší správní soud mohl přistoupit k posouzení kasační stížnosti po věcné stránce, musel nejprve uvážit o tom, zda jsou v daném případě splněny všechny podmínky řízení, tj. zda nenastala některá ze skutečností předpokládaných v § 46 s. ř. s., pro kterou by soud musel kasační stížnost usnesením odmítnout

Podle § 64 s. ř. s. nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu. Podle § 29 odst. 3 o. s. ř. pokud soud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka účastníku, jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stižen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat. V daném případě toto ustanovení umožnilo krajskému soudu ustanovit opatrovníka účastníku, který sice měl procesní způsobilost, avšak nemohl se řízení aktivně účastnit a vykonávat tak práva a povinnosti účastníka řízení, neboť i přes úsilí soudu zjistit místo jeho skutečného pobytu, nebylo možné tuto informaci získat. Ustanovený opatrovník proto dnem právní moci usnesení č. j. 59 Az 10/2003-20, tj. 29. 7. 2003, vstoupil do procesních práv stěžovatele, přičemž v souvislosti s rozhodovanou věcí se jednalo zejména o právo na doručení usnesení č. j. 59 Az 10/20003-17 o zastavení řízení. K doručení posledně citovaného usnesení opatrovníkovi však nedošlo, neboť stěžovatel se dne 4. 8. 2003 osobně dostavil na oddělení správního soudnictví Krajského soudu v Plzni a osobně usnesení o zastavení řízení převzal. Tato situace tak zakládá pochybnost, zda je řízení před dotčeným krajským soudem již skončeno, když soudem stanovený opatrovník usnesení o zastavení řízení neobdržel, a zda tedy vůbec začala běžet lhůta pro podání kasační stížnosti. V případě, že by lhůta pro podání kasační stížnosti ještě nezačala běžet, musel by zdejší soud stěžovatelovu kasační

stížnost ze dne 12. 8. 2003 považovat za předčasnou a jako takovou ji podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. usnesením odmítnout.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu nedošlo k pochybení, pokud usnesení o zastavení řízení nebylo doručeno ustanovenému opatrovníkovi, nýbrž bylo předáno samotnému stěžovateli při jeho osobní návštěvě krajského soudu. Na postavení opatrovníka podle § 29 odst. 3 je třeba pohlížet jako na účelový institut, který má své opodstatnění pouze v případě, pokud reálně existují skutečnosti, pro které byl opatrovník ustanoven. Pokud dojde ke změně situace, kterou měl institut opatrovníka ošetřit (odpadne důvod, pro který byl opatrovník ustanoven), funkce opatrovníka zaniká a soud nadále jedná s účastníkem řízení. Opačný výklad, totiž že soud má povinnost jednat pouze s opatrovníkem, nikoli s účastníkem, a to i za situace, že účastník řízení je schopen před soudem sám vystupovat a jednat, by znamenal nepřípustný formalismus, který by upřednostňoval právní fikci na úkor reálného stavu věci. V konečném důsledku by to mohlo znamenat ukrácení účastníka řízení na jeho ústavně zakotvených právech, zejména práva na spravedlivý proces. (Obdobný názor je ostatně zastáván i právní doktrínou, např. Občanský soudní řád, komentář, Bureš/Drápal/ Krčmář/Mazanec, 6. vydání, Praha, C.H.BECK, 2003, str. 110.) Z uvedeného tak činí zdejší soud závěr, že usnesení o zastavení řízení nabylo právní moci 4. 8. 2003, tedy okamžikem, kdy si stěžovatele toto usnesení osobně vyzvedl na Krajském soudě v Plzni. Kasační stížnost tedy nebyla podána předčasně.

Podle § 33 zákona o azylu soud řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení azylu (žalobce) a tato skutečnost brání nejméně po dobu 90-ti dnů rozhodnutí ve věci. Toto ustanovení zakotvuje, že soud zastaví řízení o žalobě proti správnímu rozhodnutí v azylové věci, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení azylu a tato skutečnost brání nejméně po dobu 90-ti dnů rozhodnutí ve věci. Úkolem Nejvyššího správního soudu při přezkumu usnesení zastavujícího řízení o žalobě v azylové věci není znovu zjišťovat, zda se v předmětné době, tedy v době, o níž krajský soud uvedl, že se stěžovatel nezdržoval na hlášené adrese, stěžovatel na uvedeném místě skutečně zdržoval. Stejně tak není úkolem Nejvyššího správního soudu podrobně přezkoumávat, jaké byly příčiny neúspěšného doručování soudních písemností stěžovateli. Úkolem Nejvyššího správního soudu zde pouze je posoudit, zda krajský soud dostatečně zjistil všechny skutečnosti podstatné pro zjištění místa pobytu stěžovatele a zda postupoval v souladu s těmito zjištěními. Pokud tedy krajský soud postupoval správně a vyvinul požadované úsilí ke zjištění místa pobytu stěžovatele, nestačí k nezákonnosti jeho usnesení o zastavení řízení sám fakt, že se stěžovatel náhle „znovuobjeví“, leda by následně prokázal pochybení krajského soudu při doručování či zjišťování jeho místa pobytu a při vyhodnocení, že mu tato skutečnost bránila nejméně po dobu 90-ti dnů rozhodnout ve věci. Pochybení krajského soudu při doručování písemností stěžovateli při zjišťování místa jeho pobytu Nejvyšší správní soud neshledal, dospěl však k závěru, že se krajský soud mýlil, pokud z časového hlediska vyhodnotil, že mu tato skutečnost bránila nejméně po dobu 90-ti dnů rozhodnout o věci. Z obsahu spisu je totiž patrno, že výzvu k zaslání stanoviska stěžovatele k vyjádření žalovaného, jakož i výzvu ve smyslu § 51 odst. 2 s. ř. s., zda stěžovatel souhlasí s tím, že soud rozhodne ve věci bez jednání a výzvu, zda stěžovatel v případě úspěchu ve věci bude uplatňovat právo na náhradu nákladů řízení před soudem, jakož i poučení o možnosti vznést námitku podjatosti vůči soudcům, kteří v dané věci přicházejí v úvahu pro složení senátu určeného k rozhodování ve věci a žádost o sdělení, který jazyk je mateřským jazykem stěžovatele, popř. který ovládá či mu aspoň dobře rozumí, učinil krajský soud dne 18. 4. 2003, kdy byla tato výzva kanceláří soudu vypravena. Poště se nepodařilo zásilku stěžovateli na jím udanou adresu doručit dne 23. 4. 2003, protože nebyl zastižen a zásilka byla proto téhož dne

uložena u pošty. Vrácena byla z důvodu, že si adresát zásilku v odběrní lhůtě, která končila dne 9. 5. 2003, nevyžádal. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že 90-ti denní lhůtu uvedenou v § 33 zákona o azylu není možno počítat od data, kdy věc krajskému soudu napadla (jak se zřejmě uvedený soud, soudě podle jeho závěru, domnívá), ale až od data, kdy poprvé vyšla najevo skutečnost, že místo pobytu žadatele o udělení azylu nelze zjistit, pokud se tato skutečnost posléze ukáže pravdivou i ve světle ostatních provedených důkazů. Takovým datem je podle Nejvyššího správního soudu den 23. 4. 2003, kdy zůstal bezvýsledným první pokus soudu o doručení všech výše uvedených poučení a posléze se ukázalo, že žalobce se zde nezdržuje a jeho pobyt není znám. Devadesáti denní lhůta počítaná od tohoto data skončila pak až dne 23. 7. 2003, takže postup krajského soudu, jímž řízení zastavil již 9. 7. 2003 není v souladu s § 33 zákona o azylu a stěžovatelem uplatněný důvod kasační stížnosti, jímž zpochybňuje zákonnost usnesení o zastavení řízení (tedy důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.) lze pokládat za opodstatněný.

Z uvedených důvodů Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo, než zrušit napadené usnesení Krajského soudu v Plzni a věc mu vrátit k dalšímu řízení ve smyslu § 110 odst. 1 s. ř. s., v němž bude vycházet z právního názoru vysloveného v tomto zrušovacím rozhodnutí, že pro usnesení o zastavení řízení nebyly splněny zákonné podmínky a nemělo být tudíž vydáno. Věc se vrací do stádia před vydáním tohoto rozhodnutí a krajský soud znovu o podané žalobě rozhodne.

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud též o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.)

S ohledem na charakter rozhodnutí o kasační stížnosti, jímž bylo napadené rozhodnutí zrušeno, nebylo třeba zvlášť rozhodovat o návrhu žalobce na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti ve smyslu § 107 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. 2. 2004

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu